

§ 24. Відкриття та освоєння Австралії. Географічне положення материка

§ 24. Відкриття та освоєння Австралії. Географічне положення материка

ПРИГАДАЄМО:

- Які материки входять до групи материків тропічних широт?
- За яким планом вивчається географічне положення материка?
- Коли було відкрито Австралію? Про яких її дослідників вам відомо?

ДІЗНАЄМОСЯ ПРО:

- етапи відкриття і дослідження «невідомої південної землі»;
- видатних дослідників материка та місце серед них науковця українського походження;
- географічне положення Австралії та її місце серед інших материків.

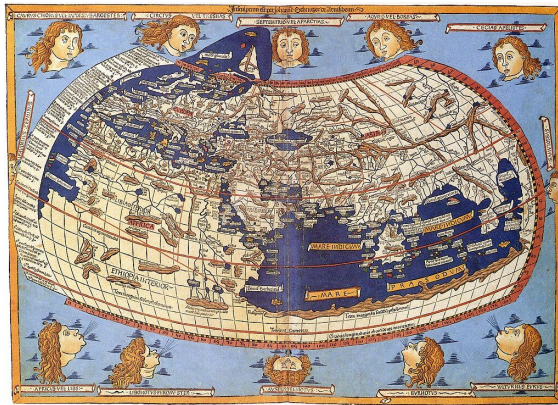
НАВЧИМОСЯ:

- порівнювати особливості географічного положення Австралії, Африки та Південної Америки;
- оцінювати вплив географічного положення на природу та населення материка.

§ 24. Відкриття та освоєння Австралії. Географічне положення материка

- Відкриття, дослідження та освоєння материка**

Гіпотези про існування таз званого Південного континенту (*лат. Terra Australis Incognita*), що означає «невідома південна земля») висували ще античні географи – вона зображена на карті Птолемея. Спробували відобразити уявне місце розташування Південного континенту Абрагам Ортеліус та Герард Меркатор.

Карта світу Птолемея,
1482 р.

Карта світу А. Ортеліуса,
1570 р.

Карта світу Г. Меркатора,
1587 р.

§ 24. Відкриття та освоєння Австралії. Географічне положення материка

• Відкриття, дослідження та освоєння материка

Європейці досягли материка й розпочали його дослідження з початку XVII століття.

	Віллем Янсзон	На початку XVII ст. за завданням голландської Ост-Індської компанії досліджував о. Нова Гвінея. Перетнув східну частину Арафурського моря і 26 лютого 1606 р. досягнув північного узбережжя Австралії в районі сучасного п-ва Кейп-Йорк, цю територію назвав <i>Новою Голландією</i> .
	Абель Тасман	Голландський мореплавець здійснив дві експедиції, мета яких – дослідити Великий океан і встановити, як далеко простягається Південний материк. У 1645 р. здійснив плавання вздовж південних берегів Австралії та довів, що це окремий великий масив суходолу. Відкрив та наніс на карту острови Тасманія, Нова Зеландія та багато інших, раніше невідомих.
	Джеймс Кук	Під час першого навколосвітнього плавання знаменитий англійський мореплавець на кораблі «Індевор» 19 квітня 1770 р. досяг східного узбережжя Австралії. Експедиція довела, що Нова Зеландія – це два самостійні острови, розділені протокою (<i>нині протока Кука</i>), а не частина невідомого материка, як було прийнято вважати раніше. Вдалося нанести на карту кілька сотень миль східного узбережжя Австралії, до того часу зовсім не дослідженого. Зібрана велика колекція зразків рослин і тварин материка.

§ 24. Відкриття та освоєння Австралії. Географічне положення материка

• Відкриття, дослідження та освоєння материка

Тільки на початку XIX ст. англійський мореплавець Метью Фліндерс перший обплив навколо Австралії та склав карту австралійських берегів і запропонував змінити назву материка Нова Голландія на Австралія. У сучасній Австралії М. Фліндерса вважають національним героєм.

До 1813 р. внутрішні області Австралії були суцільно «білою плямою». Численні експедиції розпочалися лише з XIX ст. Досліджувалися: басейн річки Муррей, гори на сході материка та їх найвища вершина, озера і найнижча точка материка, великі пустелі та багато інших об'єктів природи.

Метью Фліндерс

Працюємо групами (у парі).

Скористайтеся джерелами географічної інформації та доповніть [кроссенс «Внесок у дослідження Австралії Джеймса Кука»](#).

§ 24. Відкриття та освоєння Австралії. Географічне положення материка

● Відкриття, дослідження та освоєння материка

Особливий внесок у дослідження Австралії належить нашому співвітчизнику Миколі Миколайовичу Миклухо-Маклаю, видатному мандрівнику, географу українського походження, з козацького роду Миклук.

Він жив і працював у 1870-х рр. в Австралії та на острові Нова Гвінея, досліджував корінне населення Австралії та Океанії. Був захисником колоніальних народів. Виступав проти расизму та колоніалізму.

М. М. Миклухо-Маклай

Це цікаво знати

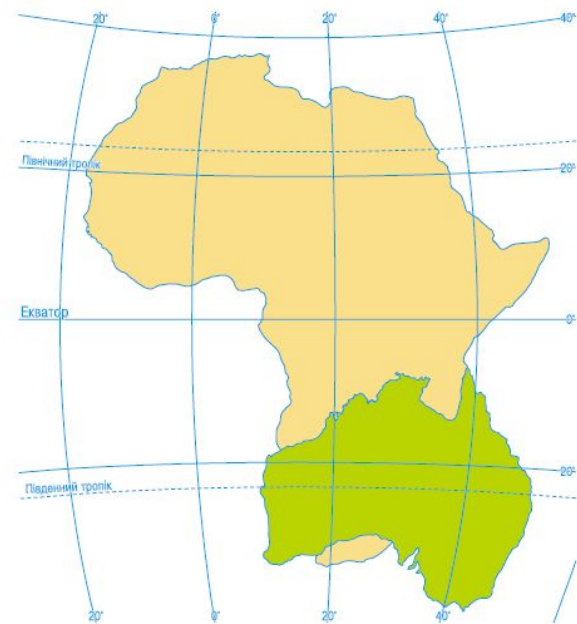
М. М. Миклухо-Маклай 1884 р. дав таке інтерв'ю газеті «Сідней морнінг гералд» про своє походження: *«Я дуже люблю батьківщину мого батька – Україну, але ця любов не применшує поваги до вітчизни моєї матері – Німеччини й Польщі»*. Пам'ятник М. Миклухо-Маклаю є на батьківщині відомого вченого в місті Малині Житомирської області. Встановили його в 1986 р. на честь 140-ї річниці з дня народження дослідника.

§ 24. Відкриття та освоєння Австралії. Географічне положення материка

- **Географічне положення. Берегова лінія.**

Австралія є найменшим за площею материком планети. Її площа (з прилеглими островами) становить 8,89 млн км² – це 6 % суходолу планети та лише 1,7 % площі всієї Землі. Австралія разом з Африкою і Південною Америкою входить до групи материків тропічних широт, хоча має свої особливі риси географічного положення.

Австралія (як і материки Африка та Південна Америка) перетинається Південним тропіком і більша частина цього материка лежить у тропічних широтах, що впливає на природу й життєдіяльність населення. На відміну від Африки та Південно Америки, Австралія лежить лише у двох півкулях Землі: Південній та Східній.

Порівняння географічного положення Африки та Австралії

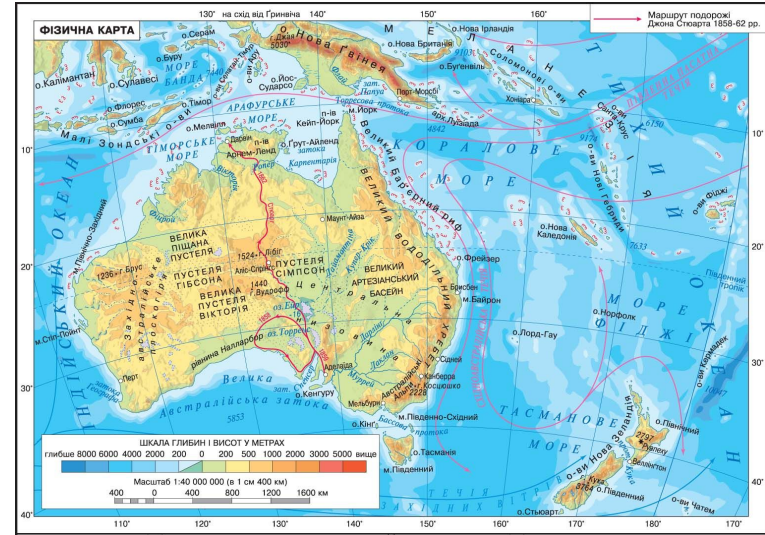

§ 24. Відкриття та освоєння Австралії. Географічне положення материка

• Географічне положення. Берегова лінія.

Від найближчого материка – Євразії Австралія відділена *Арафурським і Тиморським морями*, а своєрідним «сухопутним мостом» є *Зондський архіпелаг*.

На особливості природи Австралії впливають океанічні течії, що протікають поблизу її берегів: теплі – *Північна Пасатна* та її відгалуження навколо сходу *Східноавстралійська* (у Тихому океані), холодні – *Течія Західних вітрів* та її відгалуження біля заходу материка *Західноавстралійська* (в Індійському океані).

Фізична карта Австралії

§ 24. Відкриття та освоєння Австралії. Географічне положення материка

- **Географічне положення. Берегова лінія.**

Крайні точки Австралії визначені в XVII-XVIII ст.: **північна** – мис Йорк, $10^{\circ} 41'$ пд. ш. (1606 р., відкрив Віллем Янсзон, Дж. Кук назвав мис на честь британського герцога Йоркського); **південна** – мис Південно-Східний, $39^{\circ}11'$ пд. ш. (у 1798 р. у Бассовій протоці, де пізніше встановлено маяк, що працює з 1859 р.), **східна** – мис Байрон, $153^{\circ} 39'$ сх. д. (1770 р., Дж. Кук), **західна** – мис Стіп-Пойнт, $113^{\circ} 09'$ сх. д. (у 1697 р. відкрито голландським мандрівником Віллемом Фламінгом, що назвав його «крутим мисом»).

Знайдіть ці крайні точки на [фізичній карті Австралії](#).

Мис Байрон

Мис Йорк

мис Стіп-Пойнт

мис Південно-Східний

§ 24. Відкриття та освоєння Австралії. Географічне положення материка

- Географічне положення. Берегова лінія.

Королівським географічним товариством у 1988 р. було уточнено координати географічного центру материка Австралія, який названо на честь доктора Б. Ламберта, одного з провідних картографів країни.

Ламберт-центр – географічний центр Австралії

- **Географічне положення. Берегова лінія.**

Материк омивають води Тихого та Індійського океанів. На узбережжі утворилися затоки: *Карпентаря* – на півночі, *Велика Австралійська* – на півдні. Загалом берегова лінія (загальна довжина 19,6 тис. км) слабо порізана, тому на узбережжі мало заток, де зручно будувати порти, до того ж неподалік на сході проходить Великий Бар'єний риф – унікальний витвір природи, подібного якому нема ніде у світі.

Знайдіть зазначені географічні об'єкти на [фізичній карті Австралії](#).

Це цікаво знати

Великий Бар'єний риф – унікальний цілісний живий організм, найбільша у світі система коралових утворень у Кораловому морі. Мешканці рифу: 1500 видів морських риб (зокрема риба-клоун, риба-папуга, риба-метелик, мурена), 125 видів акул (найбільша у світі – китова), ракоподібні, восьминоги, 4000 видів молюсків, 17 видів морських змій, 6 видів морських черепах, кити, дельфіни, косатки і рідкісний ссавець д югонь – «далекий родич» морської корови.

§ 24. Відкриття та освоєння Австралії. Географічне положення материка

- **Географічне положення. Берегова лінія.**

Найбільші півострови *Арнем-Ленд* та *Кейп-Йорк* (на якому знаходиться найпівнічніша точка материка мис Йорк); найбільший острів *Тасманія* (відкритий 1642 . та пізніше названий на честь А. Тасмана), що відокремлений від материка *Бассовою протокою*. Неподалік від північного узбережжя материка розташована *Нова Гвінея* – другий за площею острів світу, що відокремлений від Австралії *Торесовою протокою*.

Знайдіть ці географічні об'єкти на [фізичній карті Австралії](#).

Півострів Арнем-Ленд

Острів Тасманія

- Опрацюємо вивчений матеріал

Складаємо месенджі до питань

1. Покажіть на карті маршрут експедиції В. Янсзона (А. Тасмана, Дж. Кука). Які географічні об'єкти Австралії було відкрито під час подорожі?
2. Як досліджувалися внутрішні райони Австралії?
3. Хто з науковців українського походження брав участь у дослідженнях Австралії? Який його внесок?
4. Охарактеризуйте внесок одного з дослідників Австралії (за власним вибором). Складіть кроссенс.
5. У чому полягає особливість географічного положення Австралії?

Складаємо месенджі до питань

1. Австралія – найбільший острів чи найменший континент у світі?
2. Чому Австралію називають «материком-навпаки»?

- Опрацюємо вивчений матеріал

Картографічна лабораторія

За допомогою карт географічного атласу наведіть приклади прояву впливу географічного положення на природу Австралії:

- 1) розподіл температури повітря;
- 2) середньорічна кількість опадів;
- 3) рух постійних вітрів;
- 4) поширення меж кліматичних поясів;
- 5) поширення меж природних зон.

- Опрацьовуємо вивчений матеріал

Спостерігаємо, проєктуємо, досліджуємо

1. Проєкт на тему «Як було відкрито Австралію. Походження географічних назв на материку».
2. Вплив особливостей фізико-географічного положення Австралії на формування унікальних рис її природи.
3. Визначення географічних координат крайніх точок та протяжності Австралії.
4. Презентація матеріалів про одне з відкриттів: а) відкриття гірських систем Австралії та внесок польського мандрівника П. Стшелецького; б) відкриття «мертвого серця» Австралії; в) сучасні дослідження Австралії.

Виконуємо практичні роботи

Виконайте практичні роботи за [посиланням](#).

- Опрацюємо вивчений матеріал

Працюємо з інтернет-ресурсами

За допомогою [Google Earth](#) знайдіть координати крайніх точок Австралії, вирахуйте протяжність материка з півночі на південь та із заходу на схід. За допомогою масштабу виміряйте найкоротшу відстань між Австралією та Африкою, Австралією та Південною Америкою.

[Дослідження та освоєння Австралії](#) [Географічне положення Австралії](#)

